

Interviu realizat cu publicistul, poetul, traducătorul, editorul, artistul plastic Adrian Grauenfels din Israel, unul dintre „ultimii trei mohicani (cu pantaloni) ai limbii române”

Valentina Teclici: V-ați născut în București, la doar un an și jumătate de la încheierea celui de-al doilea război mondial. Descrieți-ne copilăria d-voastră în capitala României, care în acei ani încă suferea de pe urma devastărilor cauzate de bombardamentele Aliaților și ale Germaniei naziste la sfârșitul războiului.

Adrian Grauenfels: Copilăria mea a fost foarte standard. Am mers la grădiniță, la școala primară. Apoi la Liceul Lazăr din București. Era greu după război, dar un copil nu poate aprecia viața sa pentru că nu are cu ce să o compare. Nu știe alta. Bucureștiul pe care mi-l amintesc era încă plin cu căruțe cu cai, lăptari, magazine care vindeau blocuri de gheață. Noi, puștii, mergeam să umplem sifoanele sau să cumpăram pâine. Locuiam într-un bloc vechi lângă parcul Cișmigiu, acolo mă jucam și hrăneam porumbeii iar, iarna, dacă lacul îngheța, mă bucuram că pot patina. Vara, părinții mă trimiteau în tabere la Marea Neagră. Acolo mă simțeam străin și mă țineam deoparte. Eram timid.

Valentina Teclici: Ce amintiri deosebite aveți din perioada adolescenței?

Adrian Grauenfels: Amintiri frumoase. La Liceul Lazăr am avut colegi și prieteni. Ne țineam de șotii, dar și învățam de zor. Majoritatea profesorilor erau harnici și predau cu abnegație. Cu doi-trei colegi am rămas în legătură până în prezent. Mai erau și excursii la munte, mers la teatru sau operă, lecturi, cinema cât încape. Lumea părea apetisantă. Și mai erau petrecerile de dans cu fete, goana după muzică bună, descoperisem jazzul și muzica clasică pe care le consumam cu sete.

Valentina Teclici: Din nota biografică *About Adrian Grauenfels* publicată pe Internet, am aflat că în 1970 ați obținut un master în inginerie de la Institutul de Construcții din București. Ce v-a inspirat să alegeți acest domeniu?

Adrian Grauenfels: Părinții mei m-au împins la studii. Ca evreu, în anii de după război, nu te puteai descurca fără o meserie serioasă. Pentru cei ca mine existau doar trei variante – doctor, arhitect, inginer. Am ales ingineria pentru că de mic eram atras de electricitate, radio, magnetism etc. Am făcut un an de Politehnică, dar am ratat examenul de chimie anorganică, era o materie complicată care nu mă atrăgea deloc. Cum știam bine matematică, am încercat la construcții unde nu se cerea chimie. Eureka ... Am intrat și terminat după 4 ani și jumătate.

Valentina Teclici: Cum a fost viața de student?

Adrian Grauenfels: Interesantă. Aveam colegi de grupă civilizați, muncitori, unii foarte ambițioși. Umpleam caiete cu notițe, desene și formule. Adoram desenul tehnic, laboratoarele de electricitate, măsurători etc. Într-o vacanță de vară am lucrat pentru o lună la un institut de cercetări hidrotehnice.

Valentina Teclici: După absolvirea studiilor, ce meserie ați practicat în România?

Adrian Grauenfels: Am terminat al 26-lea pe promoția 1970. Am cerut de lucru în București la un Institut de proiectări la secția de electrice. Sincer? Nu se prea muncea. Ritmul era lent, comod, se discuta liber la un pahar de vin cu fursecuri. Nu era nimic interesant sau spectaculos. Mă întrebam pentru ce am învățat atât de multă teorie. Mai târziu mi-a folosit. *Knowledge is power.*

Valentina Teclici: La vârsta de 24 de ani, și la doar doi ani de la terminarea studiilor, ați emigrat în Israel. Erați un tânăr adult cu o fundație de crezuri, idealuri și valori deja formată. Care au fost valorile și crezurile pe care le-ați luat cu d-voastră să vă călăuzească în noua viață pe care o construiți și o consolidați în Israel de o jumătate de secol?

Adrian Grauenfels: Eu și familia am așteptat 20 de ani plecarea. Tata lucra la un serviciu considerat „delicat” și a fost concediat imediat. Dar nici nu ne-au aprobat emigrarea. Am plecat frustrat pentru că nu mi se permitea să călătoresc niciunde, telefonul era supravegheat și îmi păzeam gura...Un vecin care prin anii 60 asculta radio Europa Liberă, dispăruse fără urmă, probabil denunțat de vecini.

Valentina Teclici: Dacă ați lăsat în urmă „bagaje” care nu-și meritau existența în noua viață, enumerați, vă rog, câteva exemple.

Adrian Grauenfels: Ca emigrant nu puteam lua decât 70 de kg de persoană. Am plecat cu părinții și cu o ladă mare cu haine, ustensile de bucătărie, amintiri de familie, un tablou sau două. Cărți nu, pentru că ne-a fost refuzat tot pachetul de cărți și dicționare. Motivul? Vameșul a găsit o carte de poezii semnate de Mihail Eminescu din anul 1944. Nu se permiteau cărți de dinainte de 1948. Mi s-a părut un absurd luat din Kafka. Am lăsat în urmă prietenii și rudele. Nu eram atașat de obiecte.

Valentina Teclici: Se spune că prietenii adevărați și durabile sunt cele începute în copilărie și tinerețe. Dacă acest principiu se aplică la d-voastră, vorbiți-ne despre prietenii pe care i-ați avut în România înainte de-a emigra. Mai există unii dintre ei în viața d-voastră?

Adrian Grauenfels: Mai suntem 4-5 în viață, trei colegi de facultate, un amic arhitect, și fata profesorului meu de școală primară, Cezara Mucenic. Sunt în legătură sporadică cu toți.

Valentina Teclici: Cum ați descrie primele capitole ale vieții d-voastră după ce ați emigrat?

Adrian Grauenfels: O perioadă dificilă. Am sosit în vara lui '72. Direct la Ashkelon, oraș antic aflat mai la sud, lângă mare, unde ni s-a oferit mie și părinților o locuință temporară pentru a învăța ebraica și acomodare. Știind bine engleză, franceză și română mă descurcam cu localnicii. Mi-a fost foarte greu cu ebraica scrisă de la dreapta la stânga cu litere ciudate, fără vocale. Gramatica este mai simplă cu numai trei timpuri clare: trecut, prezent și viitor. Iată o consolare pentru leneșul care eram.

Valentina Teclici: Când v-ați simțit cu adevărat „acasă”?

Adrian Grauenfels: Nu știu. Am făcut armata, am trecut prin trei războaie serioase, am fost rezervist, am păzit granița, muniții abandonate în Sinai, am fugărit prin teritoriile ocupate tineri arabi care aruncau cu pietre în noi, soldații. Apoi am fost transferat la Aviație unde am îndrumat tineri studenți la electronică în proiecte de diplomă. În paralel, am construit o familie, doi copii și nu mi-am putut abandona părinții care îmbătrâneau și deveneau dependenți de mine.

Valentina Teclici: În viața profesională desfășurată în Israel, ați purtat doar „pălăria” de inginer în construcții sau ați avut diferite profesii?

Adrian Grauenfels: Sunt o persoană curioasă, avidă de a cerceta. Munca de inginer de electrice devine în circa 3-4 ani rutinieră, repetativă. În schimb electronica, computerele, programarea și manipularea datelor, optica... se dezvoltau logaritmice. M-am cufundat în studiul electronicii și, în scurt timp, am reușit să proiectez circuite digitale, apoi cartele integrate instalate în PC, circuite de măsurat și controlat temperatura sau procese fizice mai complexe. În paralel, predam electronică și logică binară la o școală de subingineri din orașul Rehovot. Spre sfârșitul carierei mele am mai făcut o altă schimbare profesională. Am trecut la o secție de control de calitate unde analizăm defecțiuni, statistici, îmbătrânirea circuitelor integrate, longevitatea unui produs legată de viața lui în stoc sau aflat în funcțiune, afectat de ambianță.

Valentina Teclici: Din 1999 ați devenit activ ca poet, scriitor și traducător din și în limba ebraică. De la cine din familie ați moștenit talentul literar? Ați avut un mentor care v-a călăuzit în arta scrisului și a traducerii?

Adrian Grauenfels: Nu am avut mentor și nici studii adiacente scrisului. M-a electrizat netul, programele de comunicare globale, ușurința schimbului de mesaje. M-am lansat în discuții, am citit poezie și, mai ales, avangardă care ne fusese refuzată de regimul comunist. Cu timpul, am îndrăznit să scriu proză scurtă și poezii total neconvenționale, născute din tupeul începătorilor. Apoi am scris colaje cu amici din lume, le publicam unde se putea, revistele netului apărând cu zecile pe an. Mai trebuie să pomenesc de mama mea, Kitty, care în Israel câștiga un ban traducând reviste ușoare (din franceză) pentru un ziar săptămânal de limbă română. De câteva ori am ajutat-o, dar creativ, schimbând din conținutul poveștilor mult prea siropoase după gustul meu.

Valentina Teclici: Când ați învățat limba ebraică?

Adrian Grauenfels: Cu anii. Nu poți funcționa într-o țară fără să posezi limba ei. Mai ales că știrile și fluxul permanent de vești vitale te obligă să înțelegi starea lucrurilor. Ebraica este dificilă și nu este o limbă fonetică. Scriam cu greșeli dar fiind vorba de noțiuni tehnice eram iertat. Iar literatura de specialitate este toată în engleză deci am putut funcționa.

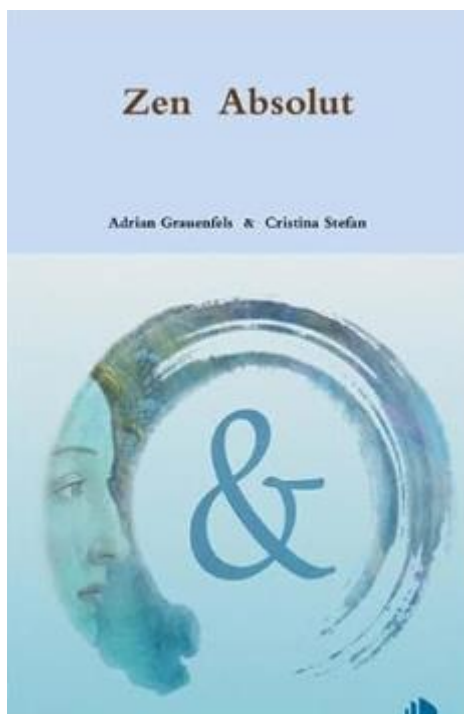
Valentina Teclici: Vorbiți și alte limbi în afară de română și ebraică? Ați tradus în și din alte limbi?

Adrian Grauenfels: Franceza (nu fluid) și engleza. Dar am tradus din ebraică în limba română. Am tradus din marii poeți naționali Shay Agnon și Yehuda Amichai care au poezii senzaționale extrase din sufletul poporului evreu aflat în țara sa.

Valentina Teclici: Dați-ne câteva amănunte despre debutul d-voastră literar.

Adrian Grauenfels: Aveam o amică studentă la Cluj. Exersam cu dânsa primele colaje, de fapt un duel poetic pe net. La un text poetic răspundeam cu altul, și așa mai departe până epuizam subiectul. Nimeni nu știa unde va ajunge povestea la final. Apoi, am dezvoltat metoda la trei,

patru și chiar șase mâini. Le publicam pe net, pe ISSUU sau în reviste literare pe net. Așa am cunoscut poeți de valoare din Ro și Diaspora. Primele cărți s-au numit *În vizită la Ussais și Castelul lui Yanle* în care eu și studenta din Cluj polemizam destul de aberant pe teme filozofice. A urmat colaborarea *Zen Absolut* cu poeta Cristina Ștefan din Bacău. Au urmat nenumărate cărți de artă, eseuri, traduceri. Am pierdut șirul și nu întretin vreo listă cronologică. Acum cinci ani am înființat **Editura SAGA** care a realizat zeci de cărți pentru conașionalii mei dar și pentru autori din România, Germania, Australia, Canada, etc.

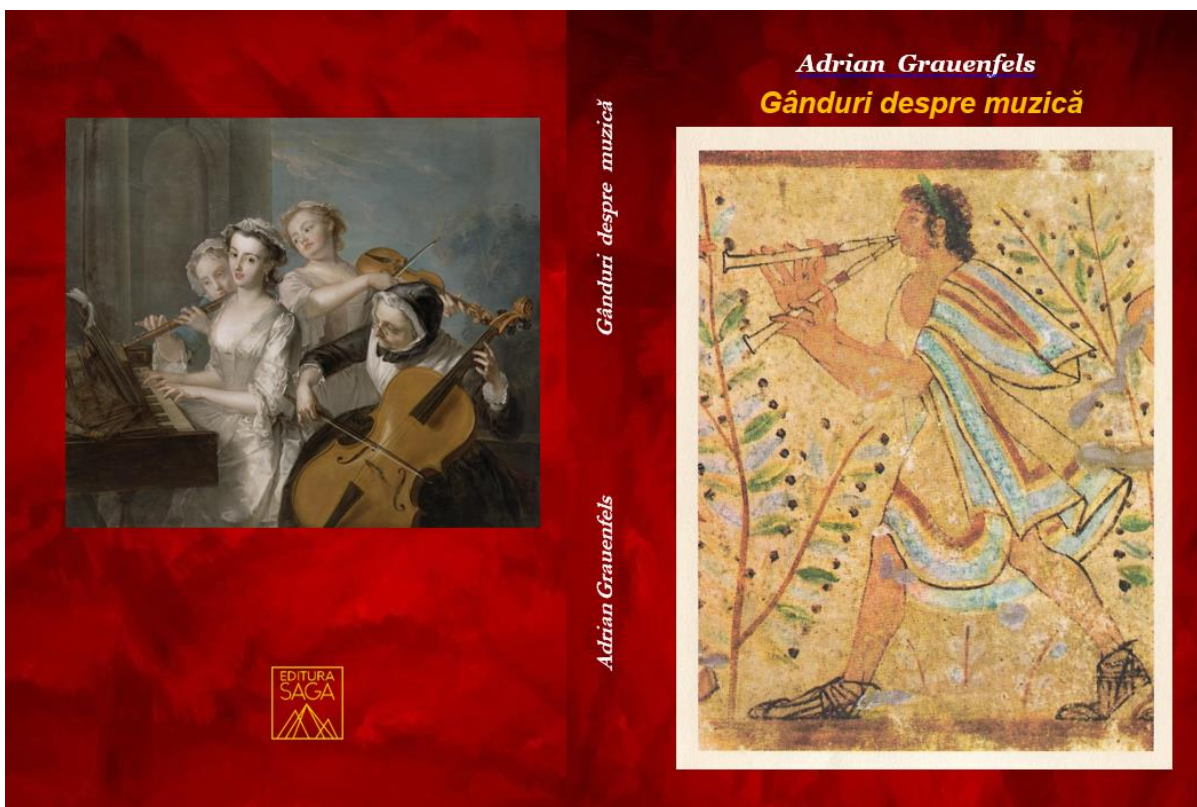

Valentina Teclici: Una dintre legăturile păstrate cu România este prin intermediul scrisului. Lista articolelor scrise în limba română este impresionantă ca tematică și număr. Care sunt preocupările și pasiunile care generează subiectele articolelor.

Adrian Grauenfels: Păi... am tone de subiecte care mă interesează. Iudaism, arheologie, istorie, SF, Dadaism, arte plastice, astronomie, muzică... Multe își găsesc locul în revistele *E..zine* pe care le-am produs - Secolul XXI, Nautilus, Alchemia și acum Jurnal Israelian.

Valentina Teclici: Din diferite surse on-line am găsit titluri ale volumele pe care le-ați publicat. Menționez: *The Yanle Castle* – poetry and prose, *Visiting Ussais* – poetry, *The Hotel Aglaya* – urban poetry, *The Anthology of Collage 2011*, *La Strada* (recent poetry), *The Winter that was missing*, *Café Atara*, *Declinul Elitelor*, *Război cu femeile*, *Gânduri despre muzică*...Care dintre aceste volume vă sunt cele mai apropiate de suflet și din ce motive?

Adrian Grauenfels: Ultima mea carte serioasă – **Gânduri despre muzică**, scrisă în tandem cu dr. Sofia Gelman Kiss, o bună prietenă muzicolog. Am sesizat lipsa unui material despre muzică scris în Israel în limba română. Cu ajutorul Sofiei am realizat o trecere în revistă a 3000 de ani de muzică. Instrumente, istoria muzicii, compozitori, modernismul... instrumentiști și dirijori de seamă își găsesc locul în acest volum la care am lucrat peste 28 de luni.

Valentina Teclici: Ce ne puteți spune despre Adrian Grauenfels artistul plastic?

Adrian Grauenfels: Asta e altă bucurie. Începe din București când eram student. O bună prietenă, studentă la arte plastice, mi-a făcut cadou câteva culori (ulei), pensule și noțiuni elementare de preparare a pânzei (gesso). Nu luasem lecții de desen deci m-am rezumat la a copia cu destul succes picturi din cărțile de artă. Paul Klee, Modigliani, Picasso, Vuillard. În Israel am renunțat la pictură, aveam copii, job, armată și existențialismul permanent al vieții zbuciumate de aici.

Dar asta până la pensie în 2013. Au urmat doi ani de “dezmăț plastic”. Am umplut casa cu tablouri și instalații de tot felul.

Valentina Teclici: Sunteți inițiatorul și redactorul șef al publicației *Jurnalul Israelian*, despre care am citit că: „dorește să devină stindardul presei comunității imigranților români din Israel. Este un ziar de calitate, obiectiv, informat, divers, având colaboratori de prestigiu. Ziarul promovează respectul dintre oameni, prietenia, relațiile pozitive, cultura, arta și iudaismul.” Obiective pe care ziarul, care a ajuns la numărul 81, le-a atins cu multă muncă, dedicație și comunicare în special din partea redactorului șef. Provocări și succese! Ce ne puteți spune despre ele?

Adrian Grauenfels: Nu a fost simplu de loc. Jurnalul a rezultat direct de la pandemia Corona care a anulat peste noapte ziarele tipărite la care colaborez. S-a creat un vacuum enorm pentru cititorii de limbă română, în general oameni în vârstă care nu posedă suficient limba ebraică. Mi-am zis că e nevoie de un ziar electronic, comod de citit acasă pe ecran, sau pe telefon. Am demarat cu ajutorul unei tinere graficiene din București care a realizat primele 20 de numere săptămânale. Ca să fie accesibil 24/7 am dezvoltat și editat o platformă dedicată Jurnalului și autorilor independenți care se vor citi. Materialul era bazat pe știri, eseuri despre artă, traduceri, fotografii, umor etc. După Corona am trecut la apariții lunare.

Valentina Teclici: Ați înființat editura Saga, în urmă cu cinci ani. Ce înseamnă această editură pentru cultura românească, ebraică și universală?

Adrian Grauenfels: Încă o editură cu puțini cititori. Trăim un declin mondial al mediei tipărite. Lumea devine mai ignorantă iar consumatorii de azi, majoritatea tineri, trăiesc efectiv în smartphone-ul lor. Acest fenomen este comun și României sau Diasporei. Librăriile se închid ca să se transforme în cafenele. În care clienții stau cufundați în telefonul lor, noua icoană a mileniului III. Trebuie să-l citez pe Armand Assante: *“Am ajuns să absorbim cultura cu o viteză uluitoare, ceea ce înseamnă că noi, de-adevăratele... nu absorbim cultură. Asimilăm frânturi de idei sau de informații legate de lucruri pe care diverși oameni le-au făcut, creat sau le-au stăpânit, dar nu ne concentrăm, trăim timpuri în care nu ne concentrăm asupra culturii. Dacă stăm să ne gândim uitându-ne îndărăt la cultura, arta sau muzica secolelor 19 și 20, acelea erau culturi concentrate, dezvoltate în forme extrem de complexe și de rafinate. Noi nu mai suntem capabili să percepem asta. Pe de-o parte avem un avantaj și acesta este reprezentat de accesibilitate, de accesul la cultură, dar pe de altă parte avem un handicap, cel al faptului că nu o asimilăm în totalitate și consumăm doar frânturi din aceasta, din ce-a reprezentat pentru noi arta, ce-a reprezentat muzica sau din ce-ar trebui să fie cu-adevărat arta valoroasă”.*

Valentina Teclici: Ce se întâmplă cu cărțile publicate la Editura Saga? Cum ajung la cititori?

Adrian Grauenfels: Am folosit un timp situl Amazon.com. Eram mulțumit că pot fi accesat de un public larg, internațional. Din păcate, în septembrie 2019 firma Amazon a sistat brutal publicarea de materiale în limba română. Probabil, nu puteau câștiga suficient din piața de carte în declin. Am trecut la tiraje reduse realizate aici în Israel sau la firma PIM din Iași. Multe lansări le-am realizat prin bunăvoința ICR-ului din Tel Aviv. De la o întâlnire la alta numărăm mai puțini participanți. Suntem o specie pe cale de dispariție. Așa că am scos o broșură cu poezii numită **Ultimii trei mohicani ai limbii române (cu pantaloni)**. Iată aici cuvântul înainte:

Editând timp de ani cărți și reviste culturale în Israel am constatat un fenomen supărător. Cu timpul, scriitorii de limbă română se împuținează și dispar în ceața zilelor. Și noi, dar și cititorii unei frumoase limbi materne ne retragem treptat într-o definitivă uitare. Așa se face, că am ajuns la numai trei poeți în viață, creativi cât încape (eu ne numesc ultimii mohicani cu pantaloni) activi pe teritoriul țării sfinte. Este deci momentul să ridicăm un steag SOS și să chemăm și alți domni (cei inspirați de muze) la duelul cuvintelor bine potrivite. Această broșură invită la lectură și la reverie. Este nevoie de poezie? De arte? Nimic nu întrece revelația estetică a unei lecturi de suflet construită din vorbele gândite de un Dumnezeu bătrân dar atent și probabil trist pentru ce vede ... AG-2022

Și o poezie din această broșură:

Ciobul unei farfurii

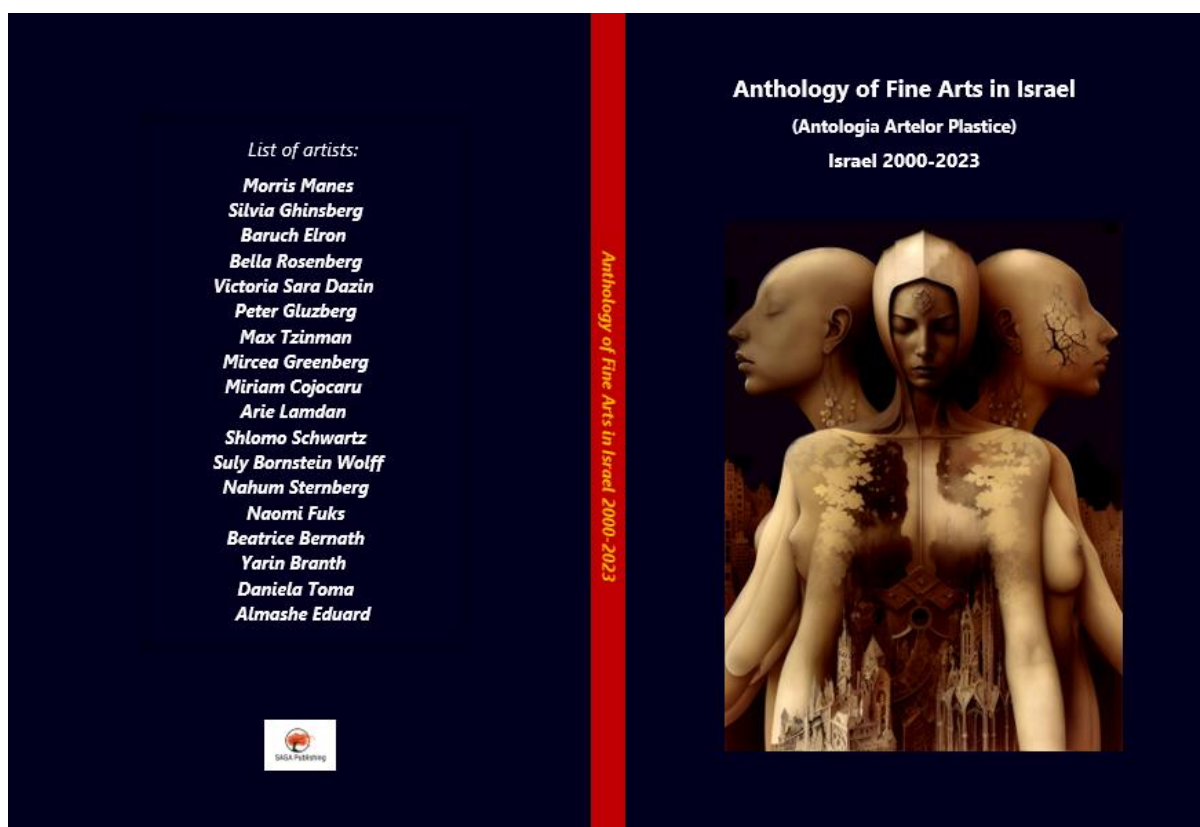
Ramura memoriei tremură
sub greutatea unui fluture
dacă spargi o ceașcă de porțelan
nu e așa
că vei potrivi cioburile de parcă
s-ar lipi de la sine?
Ar putea fi atât de simplă, scamatoria
și apoi răspunsul, de fapt ireversibilul
ce nu ne lasă să sperăm și
de aceia mulți
consultă zodiacul lumii care ne înconjoară

la fel cu propria decădere
a omului care oricât ar înlocui numele lucrurilor
cu alte nume
continuă să le piardă
în somnul meu, visez femeia
care mă va visa mai mult
de amintirea unei farfurii sparte
în căderea ei spre umbra
pe care a avut-o înainte... AG

Valentina Teclici: Ce alte proiecte ați inițiat recent?

Adrian Grauenfels: O antologie a artelor plastice 2000-2023. Se află acum sub tipar. Am invitat artiști plastici din Israel, desenatori și graficieni la realizarea unei priviri de ansamblu asupra artelor la început de mileniu III. Rezultatul? Un album de artă care dezvăluie atât stiluri, tehnici, subiectele actuale cât și acel *State of the Art* care demonstrează evoluția mediei vizuale în anii erei informaționale.

Valentina Teclici: Ce proiect/proiecte aveți la orizont?

Adrian Grauenfels: Mă interesează evoluția programelor grafice cu Inteligență Artificială (Artificial Intelligence - AI). Mai ales cele care produc imagini la cerere, pentru un text propus de client. Rezultatele sunt imediate și spectaculoase. Irepetabile, pentru că programul folosit (stable diffusion) pleacă de la noise (haos vizual) din care extrage pixeli până când se apropie de tema dată. Folosesc aceste rezultate la coperti de carte, ilustrații, concursuri Ekphrasis, vezi de ex:

https://www.jurnal-israelian.com/files/ugd/62b9aa_46b328bb3ccb400ab0aa9785622f5475.pdf

(Un recent experiment în care poeții scriu poezii care descriu o opera de artă generată AI). Inteligența Artificială ne va modifica viața și probabil oamenii vor pierde controlul depinzând în mare măsură de programele AI care devin din ce în ce mai complexe și mai performante. Un exemplu clar îl avem cu programele de navigare GPS, Waze sau Google-maps care te duc unde dorești. Hărțile tradiționale au dispărut și nu se mai pot procura. Ne lăsăm în seama programului care ia decizii, iar noi le urmăm într-un mod automat care ni se pare firesc.

Dar să nu refuzăm progresul. Eu folosesc intens programe AI de traducere automată care reușesc 90-95% să redea perfect originalul transpus în altă limbă. Și mai există programe care extrag banda audio a unui clip video (de exemplu o conferință) și o livrează în format doc. sau word.ms). Sau programul <https://www.spechtexer.com/> care transformă vorbirea coerentă direct în text pe ecranul computerului. Sunt instrumente remarcabile pentru munca editorului sau a scriitorului. Cu ajutorul lor am realizat cred, 18 volume de poezie afro-americană și asiatică traduse în limba noastră maternă. Majoritatea sunt în format Ebook și accesibile gratuit doritorilor. (<https://saundersassoc.academia.edu/AdrianGrauenfels>).

Pentru încheiere ofer câteva imagini AI care au fost folosite în cărțile SAGA.

Valentina Teclici: Vă mulțumesc, domnule Adrian Grauenfels pentru inițiativele, creativitatea, energia și timpul investit pentru a servi scriitori și cititori de limbă română și ebraică din Israel, România, Canada, Australia și din alte colțuri ale lumii, cât și pentru timpul acordat acestui interviu. Inspirație și mult succes în continuare!

**A consemnat Dr.ValentinaTeclici
Noua Zeelandă, august 2023**

Despre VALENTINA TECLICI

Țara de adopție: Noua Zeelandă.

S-a născut la 21 ianuarie 1952, în comuna Dolhești. județul Iași.

Urmează cursurile Liceelor „Cuza Vodă” și „Mihail Kogălniceanu” din Huși, apoi Facultatea de Filosofie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași. În 1999 obține un doctorat în sociologie la Facultatea de Sociologie-Psihologie-Pedagogie, Universitatea București cu teza „Copiii străzii, diagnoză și strategii de combatere”, prima lucrare de doctorat din țară pe tema citată.

În perioada 1995-1979 a lucrat ca profesor în județele Vaslui și Galați. Din ianuarie 1980 până în februarie 1990 a functionat ca bibliotecar principal la Biblioteca Uniunii Județene a Cooperativelor Meșteșugărești (U.J.C.M.) Galați.

Din 1990 a lucrat ca redactor de carte la Editura Porto-Franco, Galați. Din 1993 locuiește în București, lucrând ca redactor la săptămânalul „Expres”, reporter special la revista „Femeia”, redactor șef la Editura Oscar Print, coordonator de proiecte de servicii sociale la asociațiile Adolescentul, Casa Deschisă, Fundația S.O.S. Copilăria și evaluator de proiecte la Fondul Român de Dezvoltare Socială (FRDS).

În noiembrie 2002 emigrează în Noua Zeelandă (NZ). A lucrat în Wellington și Napier ca Programme Facilitator la Department of Corrections (Direcția Penitenciarelor), Senior Addictions Counsellor și Clinical Supervisor.

**O producție SAGA publishing Israel
August 2023**